

6. Гура Л. Невмируша симфонія життя (про виставку укр. художн. К.В.Білокур у Києві) / Л. Гура // Образотворче мистецтво. – 1971. – № 2. – С. 12–13.
7. Загайко А.І. Катерина Білокур і Полтавщина / А.І. Загайко – К.: Вітчизна, 1985. – 25 с.
8. Кагарлицький М.Ф. Заспокой і упокой, Боже, душу Катерини Білокур: Писемні роздуми / М.Ф. Кагарлицький // Літературна Україна. – 1994. – 21 лип. – С. 23–29.
9. Клейн Н. Художниця мовби з іншої планети / Н. Клейн // Катерина Білокур очима сучасників / Спогади... – К.: Томіріс, 2000. – 48 с.
10. Лобановський Б. Український живопис у лабетах перебудов: (Від джерел соцреалізму до 1980-х рр.). Реалізм в українському живописі радянського часу / Б. Лобановський – К.: 1998. – 192 с.
11. Макаров А., Найден О. Барви щедрої землі / А. Макаров, О. Найден. – К.: Наукова думка, 1970. – 264 с.
12. Найден О. Катерина Білокур / О. Найден // Народне мистецтво. – 2000. – № 3–4. – С. 9–13.
13. Найден О. Цар – колос (Про К. Білокур та її картини) / О. Найден // Слово і час. – 1990. – № 12. – С. 67–71.
14. Степовик Д.В. Скарби України / Д.В. Степовик – К.: Веселка, 1990. – 192 с.
15. Стрижевський О. Сторінки життя. Невідомі листи К. Білокур / О. Стриженевський // Тижневик «Україна». – 1970. – № 7. – С. 12–13.
16. Яворівський В. Автопортрет з уяви: Роман / В. Яворівський. – К.: Рад. письменник, 1981. – 256 с.

© Людмила Хмельницькая
(Переяслав-Хмельницький)

ТВОРЧЕСТВО ЕКАТЕРИНЫ БИЛОКУР В КОНТЕКСТЕ ФОРМИРОВАНИЯ УКРАИНСКОГО ХУДОЖЕСТВЕННОГО НАСЛЕДИЯ XX ВЕКА

Эта статья исследует влияние Екатерины Билокур на формирование национального искусства в контексте украинского художественного наследия XX века.

Ключевые слова: живопись, культура, искусство, оригинальность, талант, творчество.

© Ljudmila Khmelnytskaya
(Pereyaslav-Khmelnytsky)

CREATIVITY KATERYNA BILOKUR IN THE CONTEXT OF THE UKRAINIAN ARTISTIC HERITAGE OF 20TH CENTURY

This article explores the impact of Kateryna Bilokur on formation of a national art in the context of the Ukrainian artistic heritage of the 20th century.

Key words: art, culture, art, originality, talent, creativity.

До редакції надійшла 9.11.2012.

УДК 94(477)

© Вікторія Медвідь
(Київ)

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ (КІНЕЦЬ XX – ПОЧАТОК XXI СТОЛІТТЯ)

У статті розглядається сучасний стан розвитку громадських організацій та їх вплив на формування громадянського суспільства в Україні.

Ключові слова: громадські організації, суспільство, громадянське суспільство, «третій сектор».

Здобуття Україною незалежності у 1991 р. заклало основи нового суспільного розвитку, що знайшло вираження у політичному плюралізмі, створенні низки громадських організацій та зародженні суспільно-політичних рухів, діяльність яких надалі стала визначати основні постулати побудови громадянського суспільства в державі. Громадський моніторинг надає можливість давати оцінку діяльності вищих органів влади, піднімати актуальні питання та визначати основні пріоритети державної політики. Незаперечна роль громадських об'єднань у формуванні якісно нового суспільства, утворенні так званого «третього сектору», їх вплив на політичну арену України визначають актуальність даного питання.

Суспільно-політичні процеси даного періоду є однією із недостатньо висвітлених тем в новітній історії України, проте існує ряд досліджень історичного та політологічного спрямування, присвячених суспільно-політичним процесам, визначенні та побудові громадянського суспільства, діяльності різних громадських організацій та суспільних рухів. Зокрема внесок у розкриття теми громадських організацій, їх ролі в суспільстві зробили такі вчені як В. Білецький, О. Стегній, В. Недбай, Д. Шелест, В. Кремень, С. Левченко, О. Клименко та ін. У окремих роботах в яких висвітлюється питання про сутність та принципи громадянського суспільства

(О. Костенко, Т. Ковальчук), проблематикою типологізації громадських організацій займаються дослідники Т. Базовкін, О. Лісничук. Досить цікавою та інформативною є стаття С. Круглика «Громадські організації як інститути громадянського суспільства», в якій громадські об'єднання розглядаються формою інституціоналізації різноманітних суспільних інтересів та їх захисту на рівні публічно-правових відносин [4, с. 1].

Чимало праць присвячено неурядовим громадським організаціям, перспективам їхнього розвитку, ролі в суспільстві, зокрема робота В. Пащенко «Неурядові громадські організації як інститут громадянського суспільства: методологія дослідження та стан в Україні», В. Новохацького «Неурядові організації як фактор розбудови громадянського суспільства в Україні». Проте дана тематика ще потребує вивчення та аналізу.

Метою даної статті є висвітлення та аналіз сучасного розвитку громадських організацій, їхній вплив на українське суспільство та проблеми становлення й діяльності «третього сектору» в нашій державі.

Політичне життя української держави кінця ХХ – початку ХХІ ст. характеризується виникненням та поступовим удосконаленням багатопартійної системи, створенням громадських організацій, виникненням суспільних рухів, що виражають соціально-економічні, політичні та національні інтереси як усього українського народу так і окремих соціальних верств і, таким чином, впливають на державотворчий процес та становлення громадянського суспільства.

На законодавчому рівні право громадян на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення та захисту своїх прав і свобод, задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком, обмежень, встановлених законом, визначається Конституцією України в Статті 36 [3]. Відповідно до Закону України «Про громадські об'єднання» від 1992 р. громадське об'єднання – це добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних та інших інтересів [2].

Серед громадських організацій дослідники окремо виділяють такі, що мають певний зв'язок із державними органами через фінансування останніми та так звані недержавні громадські об'єднання, які є автономними.

Недавно в понятійному апараті серед вітчизняних науковців почав з'являтися та-

кий термін як «третьий сектор», який фактично становить сукупність неприбуткових недержавних організацій, які суттєво впливають на суспільні процеси в державі і своєю діяльністю здатні знизити соціальну напругу. Науковці визначають «третьий сектор» ще й як не просту сукупність громадських організацій та політичних партій, а й певну систему сталих принципів, традицій та нормативно-правових засад самоорганізації людей громадянського суспільства [9, с. 6].

Вважається, що наявність громадських організацій – це ознака існування громадянського суспільства, а наявність і дієвість третього сектору визнається показником наскільки розвинуте громадянське суспільство [4, с. 3]. В той же час, утвердження громадянського суспільства як гарантії демократичного розвитку України визначено одним із напрямків її внутрішньої політики, відповідно до Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 р. Проте на даний момент цей напрям залишається нереалізованим, зокрема через недостатньо високу політичну активність українців, що в свою чергу зумовлене фактичною відсутністю політичної культури. В свою чергу, однією із проблем низької активності громадян у житті держави є низький рівень довіри до громадських організацій та до українського політикуму загалом.

У США, наприклад, показники участі населення в різних організаціях досить високі, оскільки це зумовлено історично, нові жителі американських штатів були об'єктивно змушені об'єднуватися в асоціації для досягнення як абстрактних політичних, так і щоденних практичних цілей поза будь-яким впливом або контролем держави, і це виробило певні навички самоорганізації для вирішення політичних і суспільних питань [1, с. 7]. Відповідно, в Україні свої умови та «клімат» для популяризації залучення громадян до суспільної активності, проте іноземний досвід тут буде досить корисним.

Визнаючи значну роль громадянського суспільства, країни розвинутої демократії системно залучають громадян та їх об'єднання до формування та реалізації державної політики в усіх сферах, що дозволяє: по-перше, звільняти державу від реалізації окремих, надмірно обтяжливих для неї, соціальних завдань зі збереженням високих соціальних стандартів для населення (так, у Німеччині залучення громадських організацій дозволяє заощаджувати 30–37% вартості таких послуг для держави); по-друге, підвищувати якість політичних і публічно-правових рішень через повніше вра-

хування потреб населення. Натомість відмова від комунікації із громадським сектором негативно впливає на рівень підтримки владних інститутів з боку населення, підриває легітимність публічних рішень та знижує готовність населення до їх виконання [6, с. 6].

На сьогодні в Україні згідно з даними Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України, оприлюдненими Державною службою статистики України, станом на початок 2012 р. зареєстровано (включно з міжнародними, всеукраїнськими, місцевими організаціями, їх осередками, філіями та відокремленими структурними підрозділами) 71767 громадських організацій (на початку 2011 р. їх нараховувалося 67696), 27834 профспілок та їх об'єднань (у 2011 р. – 26340), 13475 благодійних організацій (у 2011 р. – 12860), 13872 об'єднання співвласників багатоквартирних будинків (у 2011 р. – 11956) та 1306 органів самоорганізації населення (у 2011 р. – 1210) [6, с. 8].

За даними статистичного бюлетеня «Громадські організації в Україні» Державної служби статистики України (на основі даних Міністерства Юстиції України), станом на 1 січня 2011 р. в Україні діяло 3529 об'єднань громадян, що були легалізовані Міністерством Юстиції України (збільшення, у порівнянні з 2009 р., на 7,6% та з 1996 р. у 4,8 рази), з них 185 політичних партій та 3344 громадські організації (відповідно – 5,2% та 94,8% у загальній кількості громадських об'єднань). Із загальної кількості легалізованих громадських організацій 2619 мали всеукраїнський статус, 725 – міжнародний. Місцевими реєструючими органами легалізовано 77252 громадські організації з місцевим статусом (збільшення, у порівнянні з 2009 р., на 7,5%) [6, с. 9].

Статистичні дані свідчать про зростання кількості громадських об'єднань різних напрямків, що говорить про поступове підвищення активності громадян країни, проте все ще відсутній сильний спектр громадських організацій, на основі якого міг би сформувати-

ся дієвий «третій сектор» [8, с. 40]. Крім того, попри широку мережу громадських організацій, чимало науковців визначають низьку питому вагу зареєстрованих об'єднань, порівнюючи із іншими країнами Європи. Коли в Україні на 10 тисяч населення існує 11 зареєстрованих громадських організацій, то в Угорщині – 46, Хорватії – 85, а в Естонії – 201 [5, с. 6].

Важливим питанням є закріплення діяльності громадських організацій на законодавчому рівні. На державному рівні в Україні прийнято закони «Про свободу совісті та релігійні організації» (1991 р.), «Про об'єднання громадян» (1992 р.), «Про благодійництво та благодійні організації» (1997 р.), «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (1998 р.), проте вони не здатні повністю вирішити проблеми громадських об'єднань, оскільки потребують доопрацювання. Справа в тому, що закони ніяк не стимулюють розвиток та не враховують специфіки діяльності громадських організацій. Чинна нормативно-правова база характеризується декларативністю і браком чітких та прозорих механізмів [7, с. 71].

Таким чином, громадські організації є надзвичайно важливим фактором для побудови громадянського суспільства, оскільки вони виступають своєрідним містком між населенням та владою. В Україні на даний момент діє близько 70000 громадських об'єднань, проте показник питомої ваги залишається недостатньо високим для ствердження їх ефективності. Громадяни мають низький рівень довіри до громадських організацій, оскільки вважають їх провладними структурами. Усі ці фактори значною мірою впливають на формування політичною свідомості та визначають пасивну поведінку населення. Відкритим залишається питання щодо формування «третього сектору», який в США та країнах Західної Європи відіграє важливу суспільну роль.

На даний момент можна говорити, що Україні притаманне лише поступове збільшення кількості громадських організацій та їх ролі у формуванні громадянського суспільства.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Білецький В. Громадські організації та їх роль у житті суспільства / В. Білецький // Схід. – 1997. – № 8. – С. 16–19.
2. Закон України про громадські об'єднання // <http://zakon2.rada.gov.ua> – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>.
3. Конституція України. – К., 2012. – 62 с.
4. Круглик С.Б. Громадські організації як інститути громадянського суспільства / С.Б. Круглик // Гілея: Збірник наукових праць. – К., 2009. – Вип. 25.
5. Лациба М.В. Чому нам потрібен новий закон «Про громадські організації» / М. Лациба, О. Вінніков, М. Слюсаревський; Укр. незалеж. центр політ. дослідж. – К., 2008. – 40 с.
6. Показники розвитку громадянського суспільства в Україні / О. Ю. Вінніков, А.О. Красносільська, М.В. Лациба; Укр. незалеж. центр політ. дослідж. – К., 2012. – 80 с.

7. Рева С. Участь громадськості у процесі формування та реалізації державної політики / С. Рева // Політичний менеджмент. – 2006. – №3 (18). – С. 71.
8. Славко Т.О. Роль громадських організацій у становленні громадянського суспільства в Україні / Т.О. Славко // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Т. 44. – Вип. 31. Політичні науки. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2005.
9. Третій сектор в Україні: проблеми становлення / М.Ф. Шевченко, В.А. Головенько, Ю.М. Галустян та ін.]. – К., 2001. – 170 с.

© *Викторія Медвидь*
(Київ)

ОБЩЕСТВЕННЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ В УКРАИНЕ (КОНЕЦ XX – НАЧАЛО XXI ВЕКА)

В статье рассматривается современное состояние развития общественных организаций и их влияние на формирование гражданского общества в Украине.

Ключевые слова: общественные организации, общество, гражданское общество, «третий сектор».

© *Victoria Medvid*
(Kyiv)

SOCIAL ORGANIZATIONS IN UKRAINE (THE END XX – BEGINNING OF XXI CENTURY)

The article deals with the role of public organizations and formation civil society in Ukraine.

Key words: public organizations, society, civil society, third sector.

До редакції надійшла 22.10.2012.

УДК 796.03 (498.6) 452. XX

© *Віктор Коцур*
(Переяслав-Хмельницький)
© *Борис Білецький*
(Чернівці)

«ПЛАСТ» – НАЦІОНАЛЬНА СКАУТСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ (ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ ЗАСНУВАННЯ)

У статті відображено історію зародження та розвиток «Пласту» як національної скаутської організації України в контексті вітчизняної історії XX – початку XXI ст.

Ключові слова: скаутинг, пласт, таборування, ідеї «Пласту», інтернаціоналізація скаутизму, орликіада.

Важливу роль у розвитку Української держави, її національному та культурному відродженні, вихованні національно-свідомих та високо-інтелектуальних громадян відіграють громадські організації трудящих. Чільне місце серед них належить молодіжним організаціям. Проблема виховання особистості з активною життєвою позицією, соціально-компетентної, орієнтованої на здоровий спосіб життя і самовдосконалення актуалізується у Конституції України, в Законах України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», «Про молодіжні та дитячі громадські організації», «Про об'єднання громадян України», у Державній Національній програмі «Освіта» (Україна XXI ст.) та ін. До цих проблем прикута увага багатьох науковців. Серед них – І. Андрухів, О. Вацеба, О. Вінничук, Ю. Жданович, Є. Приступа, В. Платонов, М. Герц, В. Прядченко, В. Русин, Б. Савчук та ін.

В цьому контексті заслуговує на увагу досвід діяльності, набутий українською молодіжною організацією «Пласт», як складовою

Всесвітньої організації скаутського руху, який вимагає свого вивчення, узагальнення та застосування у практиці виховання підростаючого покоління – будівничих Української держави, їх нової генерації.

Туристично-краєзнавча діяльність Івана Франка та його однодумців дали значний поштовх для подальших народознавчих подорожей, надали їм організованих форм і сприяли масовому залученню до цих процесів учнівської, студентської молоді, інтелігенції, вчених, громадськості. Вона стала своєрідним єдиним містком Наддніпрянщини і Надністрянщини, молодь яких все більше залучалася до подорожування, пізнання рідного краю, що, по суті, стало важливим феноменом у розвитку пізнавального туризму, а значить фізичного і духовного гарту молоді, важливим інструментом патріотичного виховання підростаючого покоління через створення різних молодіжних організацій. Саме вони послужили фундаментом, основою пластунського руху в Україні [1, с. 102].